

doc. Ing. Lubor Hruška, Ph.D.; Ing. Ivana Foldynová, Ph.D.; Ing. Radek Fujak;
Vědeckovýzkumný ústav ACCENDO - Centrum pro vědu a výzkum, z.ú.
Ing. Vratislav Dvořák, Ph.D.
Fakulta bezpečnostně právní PA ČR v Praze
Katedra kriminální policie

Problematika odhalování trestné činnosti spojené s veřejnými zakázkami¹

Úvod

Problematika veřejných zakázek je specifickou oblastí hospodářské trestné činnosti. Úspěšně vedené trestní řízení a operativně pátrací činnost vyžaduje množství odborných znalostí a dovedností ze strany policejního orgánu, a to nejen v rovině práva trestního, ale i jiných soukromoprávních předpisů.

Článek k problematice veřejných zakázek se snaží poukázat na význam a přínos analytické práce v oblasti veřejných zakázek. Má napomoci zejména začínajícím, vyšetřovatelům tohoto typu kriminality, seznámit se s možnými způsoby páchaní trestné činnosti, se zaměřením na popis tzv. rizikových indikátorů z pohledu zadavatele/dodavatele, které mohou být pro vyšetřovatele jedním z prvních signálů podezření na protiprávní jednání při zadávání veřejných zakázek.

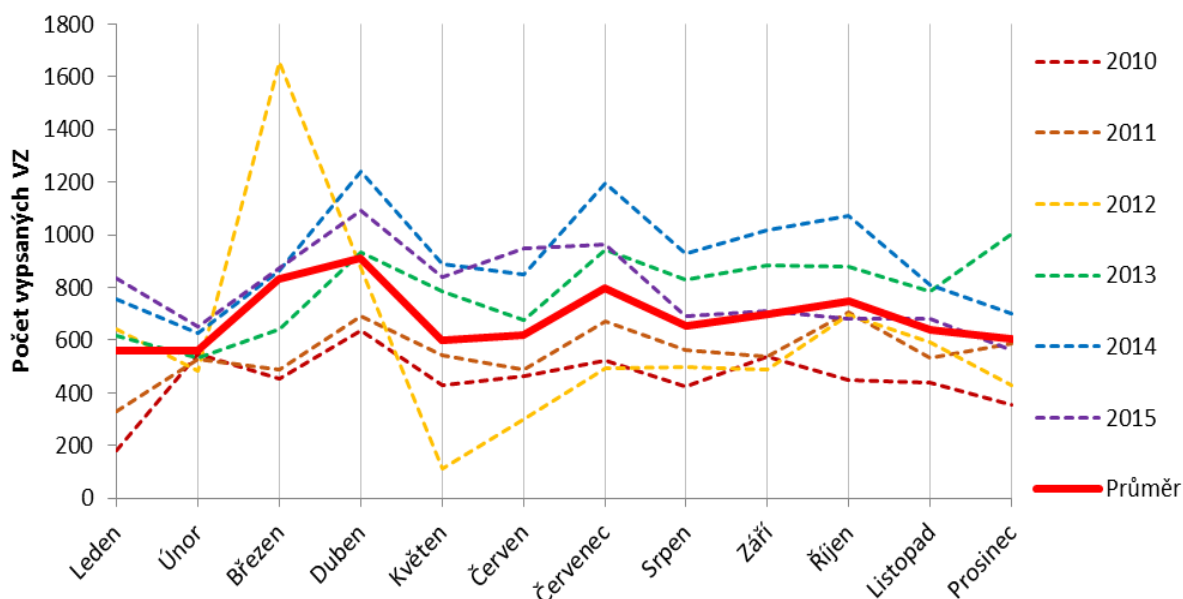
Při zadávání veřejných zakázek dochází k přerozdělování čím dál většího objemu veřejných financí, s čím souvisí jednak rostoucí množství zadávaných veřejných zakázek a současně i objem dotací, které jsou v souvislosti s jejich zadáváním přidělovány zadavatelům. Veřejné zakázky představují tedy významnou oblast obchodních vztahů mezi veřejným a soukromým sektorem. Z toho důvodu můžeme označit veřejné zakázky jako atraktivní místo pro realizaci nejrůznějších korupčních jednání, kde objem trhu s veřejnými zakázkami dosahuje v ČR každoročně částky okolo 600 mld. Kč.²

Pro přehled je na grafu níže zobrazen vývoj počtu vypsanych/vysoutěžených veřejných zakázek (data z Věstníku veřejných zakázek) v letech 2010-2015 v ČR. Při srovnávání jednotlivých měsíců/roků je však potřeba zohlednit také výše popisovaný vývoj v jednotlivých letech a také vliv programového období 2007-2013 (dočerpávání EU fondů).²

¹ Článek byl zpracován v rámci výzkumného projektu „Kriminalisticko-taktické metody při odhalování, prověřování a vyšetřování problematiky veřejných zakázek“ (VF20162016048), který byl zadán v rámci programu „Bezpečnostní výzkum pro potřeby státu v letech 2010-2015“.

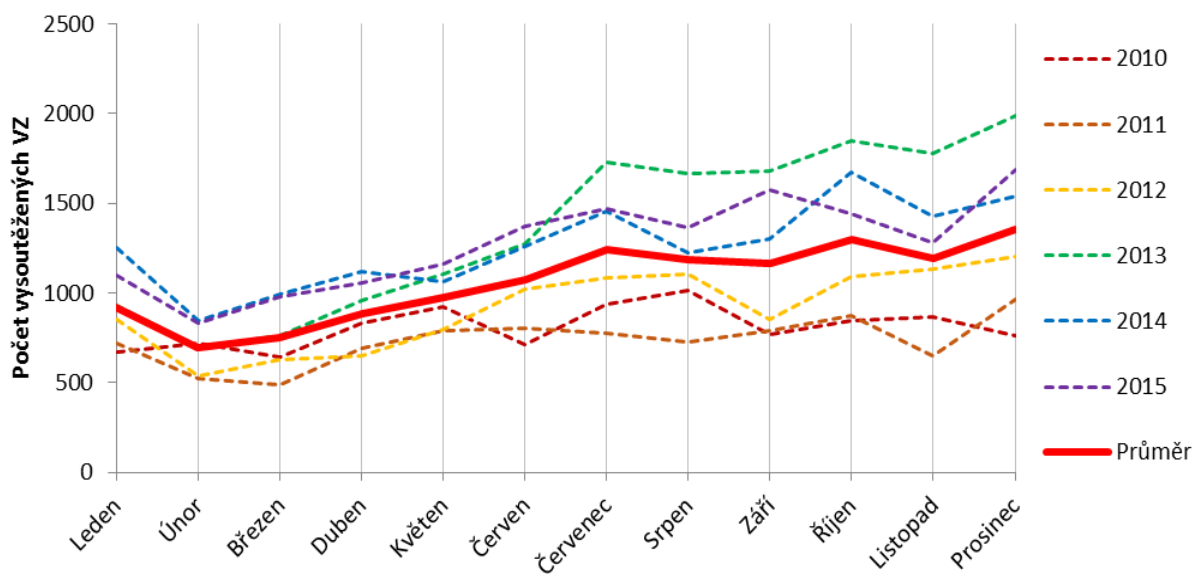
² HRUŠKA, Lubor; DVOŘÁK, Vratislav; FOLDYNOVÁ, Ivana; FUJAK, Radek; KRULÍK, Oldřich; SCISKALOVÁ, Marie; ŠESTÁK, Bedřich; ŠMÍD, David; VÁCLAVÍK, Tomáš; ŽUROVEC, Ivan. *Kriminalisticko-taktické metody při odhalování, prověřování a vyšetřování problematiky veřejných zakázek*. Ostrava: ACCENDO, 2016a. ISBN 978-80-87955-07-9.

Graf 1: Počet vypsaných VZ (Věstník VZ) v letech 2010 – 2015 v ČR

Zdroj: ACCENDO (data Datlab s.r.o.), 2015

Graf 2: Počet vysoutěžených VZ (Věstník VZ) v letech 2007 – 2015 v ČR

Zdroj: ACCENDO (data Datlab s.r.o.), 2015

Je však potřeba se zamyslet, zda současná právní úprava a práce kontrolních orgánů je v tomto směru dostatečná a neumožňuje obcházet zákonem stanovená pravidla, či jakým způsobem tato pravidla a zákony obejít. Významným předpokladem pro úspěšné zadávání veřejných zakázek je zamezení korupčnímu jednání. Korupce je složitý protispolečenský jev, který vyžaduje multidisciplinární přístup, a to zejména z pohledu politického, ekonomického, právního, kriminalistického, kriminologického i sociologického.

Významným důsledkem korupce tak bývají veliké ztráty v oblasti veřejných financí. Ze samotné podstaty mechanismu korupčního jednání vyplývá, že se korupce vyskytuje především v latentních formách. To samozřejmě vede k značným obtížím při

vyhledávání, objasňování, dokazování a trestání korupčních jednání orgány činnými v trestním řízení. Bez vhodné analýzy není možné vytvářet ani kriticky ověřovat data, porozumět problémům ani činit rozhodnutí na základě podložených dat. Například na základě popisovaných rizikových indikátorů by tak mohly být identifikovány podezřelé veřejné zakázky a ty by byly následně podrobeny analytické činnosti policejních orgánů. To však souvisí s potřebou podpory specializované analytické činnosti u policie na úseku veřejných zakázek.

Správný způsob pro efektivní snižování kriminality v oblasti veřejných zakázek zahrnuje tři typy reakcí. Předně je třeba navrhnout činnost při okamžitých operativních reakcích, např. cílené sledování vybraných soutěží o veřejné zakázky. Následně by měly být činnosti nastaveny pro potřeby střednědobé reakce, např. při spolupráci s jinými organizacemi definovat možnosti pro páčání trestné činnosti. V neposlední řadě by měly činnosti upraveny pro podporu dlouhodobých strategických reakcí, např. při řešení dlouhodobých příčin pomocí legislativních změn.¹

Právní úprava v oblasti veřejných zakázek

Zákony v oblasti veřejných zakázek slouží k nastavení pravidel a podmínek zadávání veřejných zakázek zadavateli, jimiž jsou obvykle veřejnoprávní subjekty, tedy zejména veřejnoprávní korporace ale i jiné právnické osoby. Veřejnou zakázku může však v souladu s těmito zákony vyhlásit i subjekt, který podle nich postupovat povinen není. Veřejnou zakázkou se obecně rozumí poskytnutí dodávky, služby nebo provedení stavebních prací pro zadavatele, a to za úplatu a na základě písemné smlouvy. Smyslem veřejných zakázek je najít vhodného dodavatele, který bude nejlépe vyhovovat zadatelovým podmínkám a současně nabídne co nejvýhodnější cenu. Tím je možné ve fungujícím konkurenčním prostředí ušetřit výrazně více prostředků než při individuálním oslovování konkrétních soukromých osob. Účelem veřejných zakázek je tedy především úspora finančních prostředků (zvláště veřejných), již se docílí vytvořením transparentního soutěžního prostředí, jež by mělo zabezpečit efektivnost a účelnost vynakládaných veřejných prostředků. Právě k nastavení takového prostředí slouží zákony v oblasti veřejných zakázek.²

Zákony v oblasti veřejných zakázek prošly v uplynulých letech velkými proměnami, což dokazuje význam správně legislativně ošetřeného způsobu, jak zejména veřejnoprávní korporace zadávají veřejné zakázky, při nichž existuje poměrně silné riziko korupce. Jedná se proto o jedny z nejčastěji měněných zákonů, pouze od vstupu do EU, tedy po pouhých 12 letech, je přijat už třetí zcela nový zákon, který provádí transpozici evropských zadávacích směrnic schválených Radou EU v únoru 2014. Jedná se o následující tři nové směrnice: 2014/24/EU ze dne 26. února 2014 o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2004/18/EU, 2014/25/EU ze dne 26. února 2014 o zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb a o zrušení směrnice 2004/17/EU, a 2014/23/EU ze dne 26. února 2014 o udělování koncesí. Tyto směrnice

¹ CHAINEY Spencer a Jerry RATCLIFFE. (2005) GIS and Crime Mapping. ISBN 978-0-470-86099-1.

² JURČÍK, Radek. Veřejné zakázky a PPP projekty - potřebnost změny právní úpravy v EU a v ČR. In: *Sborník příspěvků z 2. ročníku mezinárodní konference konané dne 15. - 16. 5. 2008*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-121-2.

regulují oblast zadávání veřejných zakázek v EU. Dne 28. března 2014 byly v Úředním věstníku Evropské unie tyto směrnice publikovány a vstoupily v platnost dvacátým dnem po jejich vyhlášení v Úředním věstníku Evropské unie, tedy dne 18. dubna 2014, byla Česká republika povinna, jakož i ostatní členské státy, do 18. dubna 2016 převzít nová pravidla do vnitrostátního právního řádu.¹ Ostatní směrnice² týkající se problematiky nebyly (2014) měněny a právní řád České republiky je s nimi v souladu. V současné době (od 1. 10. 2016) je v platnosti zákon č. 134/2016 Sb. o zadávání veřejných zakázek (dále také ZZVZ),³ který nahrazuje zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách (dále také ZVZ).⁴

Přijetí nového zákona si vynutila především povinnost implementovat do českého právního řádu nové směrnice Evropské unie. Zákonodárci se přitom vydali podobnou cestu, jako když vznikl nový občanský zákoník, a rozhodli se pro přijetí komplexního právního předpisu řešícího problematiku veřejných zakázek ve větší šíři. ZZVZ proto kromě ZVZ ruší také Koncesní zákon, některé související vyhlášky a jiné právní předpisy, jimiž upravované postupy nově inkorporuje samotný ZZVZ.

Hodnocení kriminalistických postupů v oblasti VZ

Trestná činnost v oblasti zadávání veřejné zakázky je velice specifická a spočívá ve zneužití alokace veřejných prostředků. Veřejnou zakázkou se rozumí účelná alokace zdrojů, kterou subjekt disponující veřejnými prostředky sleduje obvyklé ekonomické a sociální cíle společnosti, ale také cíle vlastní. Z toho důvodu se snaží najít co nejehospodárnější řešení v kombinaci s řešením co nejkvalitnějším. Co se tedy ekonomického hlediska týče, veřejné zakázky slouží k věcnému a materiálnímu zabezpečení chodu převážně orgánů veřejné správy prostřednictvím plnění, které tyto orgány nejsou schopny zabezpečit vlastními prostředky a současně slouží k naplnění různých společensko-prospěšných cílů. Na pojem veřejné zakázky je možno nahlížet tedy také jako na snahu o spravedlivé řízení veřejných finančních prostředků ve prospěch veřejného zájmu.⁵

¹ Viz Příloha č. 1 k důvodové zprávě Vládního návrhu zákona, s. 22. Dostupné na: www.maprojekt.cz/file/1250/duvodova-zprava-zvz.pdf

² **Směrnice Rady 89/665/EHS** ze dne 21. prosince 1989 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přezkumného řízení při zadávání veřejných zakázek na dodávky a veřejných zakázek na stavební práce, **směrnice Rady 92/13/EHS** ze dne 25. února 1992 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se použití předpisů Společenství o postupech při zadávání veřejných zakázek v oblasti vodního hospodářství, energetiky, dopravy a telekomunikací, **směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/81/ES** ze dne 13. července 2009 o koordinaci postupů při zadávání některých zakázek na stavební práce, dodávky a služby zadavateli v oblasti obrany a bezpečnosti a o změně směrnic 2004/17/ES a 2004/18/ES a **směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/66/ES** ze dne 11. prosince 2007, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 1989/665/EHS a **směrnice Evropského parlamentu a Rady 1992/13/EHS**, pokud jde o zvýšení účinnosti přezkumného řízení při zadávání veřejných zakázek.

³ Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, v platném znění.

⁴ Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ JURČÍK, Radek. Veřejné zakázky a PPP projekty - potřebnost změny právní úpravy v EU a v ČR. In: *Sborník příspěvků z 2. ročníku mezinárodní konference konané dne 15. - 16. 5. 2008*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-121-2.

Typová charakteristika trestných činů páchaných při zadávání veřejných zakázek vychází obecně ze základních zásad poctivého tržního hospodářství, kdy pro řádné fungování tržního hospodářství je nezbytné zajištění rovného postavení všech osob soutěžících o veřejnou zakázku. Jedná se o typickou hospodářskou trestnou činnost, při které se pachatelé snaží nezákonnými prostředky, v daném případě porušováním řádného postupu při zadávání veřejné zakázky, zlepšit svou ekonomickou situaci v tržním prostředí. Druhovým objektem je tedy zájem na dodržování řádného postupu při veřejných soutěžích. Individuálním objektem jsou právní hodnoty či zájmy, k jejichž ochraně jsou určena jednotlivá ustanovení zvláštní části o určitém trestném činu.¹

Trestnou činnost, ke které dochází v oblasti zadávání veřejných zakázek, je možné charakterizovat jako neformální vztah dvou subjektů jednajících v rozporu s pravidly, která jsou dána právní úpravou dané hospodářské oblasti (např. zákon o veřejných zakázkách a samozřejmě v rozporu s dobrými mravy). Uvedené jednání spočívá v nabídce, příslibu, realizování výhody v něčí prospěch nebo v akceptování takového požadavku za vyžádanou, nabídnutou nebo slíbenou odměnu. Jak z uvedeného vyplývá, naprostá většina trestné činnosti páchané v oblasti veřejných zakázek má charakter korupčního jednání se všemi definičními znaky. Trestní jednání má charakter obchodu, nelze jednoznačně určit oběť, trestné jsou obě strany, jednání mají konspirační charakter, čímž je zaručena vysoká latence a v mnoha případech nelze jednoznačně vyčíslit způsobenou škodu.²

V případě trestné činnosti související se zadáváním veřejných zakázek se jedná o kriminalitu s vysokou latencí. Latence je dána mimo jiné i tím, že pachatelé na straně zadavatele a uchazeče spolupracují většinou dlouhodobě. Jedná se o velmi malý okruh osob, které si věří, a vzhledem k tomu, že trestnou činnost páchají společně, nehrozí nebezpečí oznámení o trestné činnosti jedné z uvedených stran, neboť by trestní řízení bylo vedeno i proti nim. Na druhou stranu z předpisů, které upravují zadávání veřejných zakázek jak obecně, tak u jednotlivých zadavatelů vyplývá povinnost zadavatelů zveřejňovat velké množství informací o jednotlivých zakázkách. To umožňuje z veřejných zdrojů získávat informace, které mohou upozornit na podezřelá jednání zadavatelů, případně uchazečů při zadání jednotlivých veřejných zakázek. Vyhodnocení těchto informací není jednoduché a jsou zapotřebí teoretické znalosti, zkušenosti a praxe ze strany policejního orgánu, aby byl schopen rozeznat směr možného spáchání trestného činu v souvislosti s veřejnou zakázkou.

U veřejných zakázek tyto veřejné zdroje jsou velice obecně konstruované a v úvodní fázi nic neříkající. Jen málo veřejných zakázek se dostane v úvodu vyhlášené soutěže do zájmu médií a upoutá pozornost široké veřejnosti. Veřejné zakázky se stávají podezřelé většinou až ve druhé fázi, kdy je zjištěno pochybení zadavatele, popř. dojde upozornění na další jiné pochybnosti či nesrovnalosti vedené soutěže.

¹ NOVOTNÝ, Oto. *Trestní právo hmotné*. Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-509-0.

² HRUŠKA, Lubor; DVORÁK, Vratislav; FOLDYNOVÁ, Ivana; FUJAK, Radek; KRULÍK, Oldřich; SCISKALOVÁ, Marie; ŠESTÁK, Bedřich; ŠMÍD, David; VÁCLAVÍK, Tomáš; ŽUROVEC, Ivan. *Kriminalisticko-taktické metody při odhalování, prověřování a vyšetřování problematiky veřejných zakázek*. Ostrava: ACCENDO, 2016a. ISBN 978-80-87955-07-9.

Způsoby páchání trestné činnosti

Způsoby páchání trestné činnosti související se zadáváním veřejných zakázek jsou velmi různorodé. Páchání této trestné činnosti se z velké části vztahuje na trestné činy uvedené v trestním zákoníku, a to ustanovení § 248 (Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže), § 256 (Zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě) a § 257 (Pletichy při zadávání veřejné zakázky a při veřejné soutěži) Tr. Z., ale může se jednat i o další škálu trestných činů (viz níže „korupční“ trestné činy). Typickými způsoby páchání kriminality v oblasti veřejných zakázek jsou zejména nedovolené dohody mezi zadavatelem a uchazečem, případně mezi jednotlivými uchazeči, pletichy při samotném zadávání veřejné zakázky. Způsoby páchání trestné činnosti u veřejných zakázek lze rozdělit na dvě etapy páchání. První etapa probíhá před samotným vyhlášením veřejné zakázky, zejména při rozhodování o potřebě předmětu veřejné zakázky, při přípravě zadávací dokumentace a při samotném vyhlášení veřejné zakázky. Druhá etapa se týká samotného průběhu veřejné zakázky, zadání veřejné zakázky a její realizace.¹

Možné typy způsobů páchání trestné činnosti v oblasti zadávání veřejných zakázek z hlediska skutkové podstaty typických trestných činů:

1. Pachatel v rozporu se zákonem o veřejných zakázkách poruší závažným způsobem závazná pravidla zadávacího řízení tím, že poruší zásadu transparentnosti.
2. Pachatel v rozporu se zákonem o veřejných zakázkách poruší závažným způsobem závazná pravidla zadávacího řízení tím, že poruší zásadu rovného zacházení.
3. Pachatel v rozporu se zákonem o veřejných zakázkách poruší závažným způsobem závazná pravidla zadávacího řízení tím, že poruší zákaz diskriminace.
4. Pachatel v souvislosti se zadáním veřejné zakázky v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému prospěch sjedná některému dodavateli přednost na úkor jiných dodavatelů.
5. Pachatel v souvislosti se zadáním veřejné zakázky v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému prospěch sjedná některému dodavateli výhodnější podmínky na úkor jiných dodavatelů.
6. Pachatel se v souvislosti se zadáním veřejné zakázky dopustí pletich tím, že lstí nebo pohrůzkou násilí nebo jiné těžké újmy přiměje jiného, aby se zdržel účasti v zadávacím řízení.
7. Pachatel se v souvislosti se zadáním veřejné zakázky dopustí pletich tím, že jinému poskytne, nabídne nebo slíbí majetkový nebo jiný prospěch za to, že se zdrží účasti v zadávacím řízení.
8. Pachatel se v souvislosti se zadáním veřejné zakázky dopustí pletich tím, že žádá nebo přijme majetkový nebo jiný prospěch za to, že se zdrží účasti v zadávacím řízení.

¹ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk, a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9.

9. Pachatel se v souvislosti se zadáním veřejné zakázky dopustí pletich tím, že na základě dohody s jiným zájemcem nebo uchazečem vyvíjí činnost směřující k zadání veřejné zakázky za nepřiměřeně vysokou nebo jinak nevýhodnou cenu.

Korupčními trestnými činy se rozumí:

Trestné činy uvedené v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, zejména

- 1) přijetí úplatku dle ust. § 331,
- 2) podplacení dle ust. § 332,
- 3) nepřímé úplatkářství dle ust. § 333,
- 4) pletichy v insolvenčním řízení dle ust. § 226,
- 5) porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže dle ust. § 248 odst. 1 písm. e),
- 6) sjednání výhody při zadání VZ, při veřejné soutěži a veřejné dražbě dle ust. § 256 odst. 1, 3,
- 7) pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži dle ust. § 257 odst. 1 písm. b) a c),
- 8) pletichy při veřejné dražbě dle ust. § 258 odst. 1 písm. b) a c),
- 9) maření přípravy a průběhu voleb a referenda dle ust. § 351.

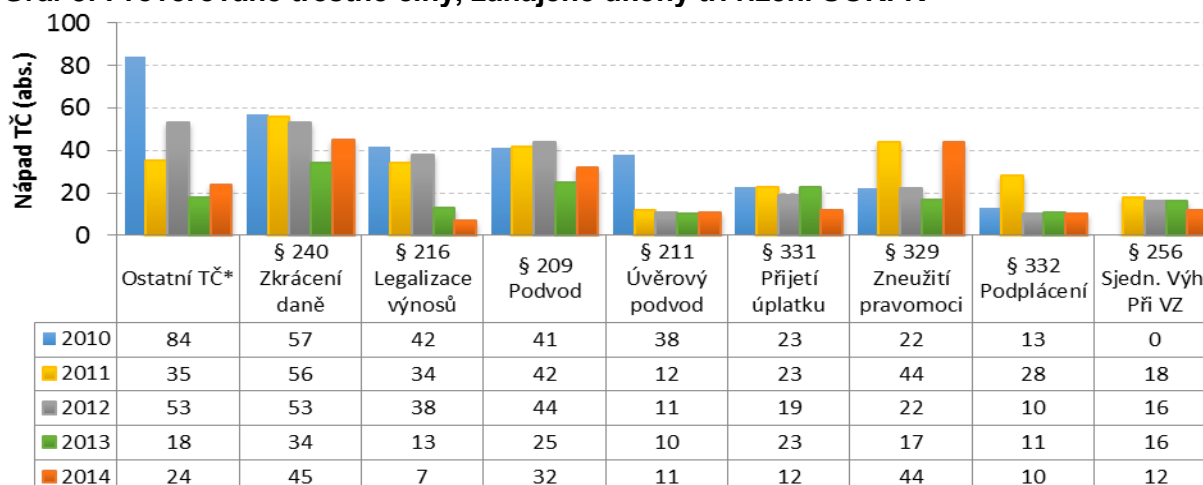
Platný a účinný trestní zákoník, stejně jako již neplatný trestní zákon, nepoužívá přímo pojem „korupce“. Pod korupčními trestnými činy se rozumí a priori trestné činy přijetí úplatku, podplacení a nepřímé úplatkářství, proto se níže uvedené statistika vztahuje k této trestné činnosti.

Trestnou činností v oblasti VZ se rozumí následující ustanovení Tr. Z.:

- 1) sjednání výhody při zadání VZ, při veřejné soutěži a veřejné dražbě dle ust. § 256,
- 2) pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži dle ust. § 257,
- 3) pletichy při veřejné dražbě dle ust. § 258,
- 4) porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže dle ust. § 248,
- 5) poškození finančních zájmů Evropské unie dle ust. § 260,
- 6) porušení povinnosti při správě cizího majetku dle ust. § 220,
- 7) porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti dle ust. § 221.

S danou trestnou činností souvisí skutky - zneužití pravomoci úřední osoby dle ust. § 329 a legalizace výnosů z trestné činnosti dle ust. § 216. Pod trestnou činností v oblasti veřejných zakázek se rozumí a priori trestné činy sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži, pletichy při veřejné dražbě, proto se níže uvedená statistika vztahuje k této trestné činnosti.

Graf 3: Prověřované trestné činy, zahájené úkony tr. řízení ÚOKFK

Zdroj: PČR, Vyhodnocení činnosti ÚOKFK 2010-2014

Poznámka: V kategorii „Ostatní TČ“ jsou trestné činy, jako např. pletichy ve veřejné soutěži, zpronevěra, dotační podvod, podílnictví, porušování povinností při správě cizího majetku, apod. (max. 10 skutků ročně)

Korupční trestné činy

Níže uvedená tabulka zachycuje podrobnější statistiku vážící se ke korupčním trestným činům. Jedná se o data vztahující se pouze k ÚOKFK SKPV. Od r. 2012 se útvar důsledněji zaměřil na prověřování věcně příslušných případů v souladu s interními akty řízení. V r. 2013 byla opět pozměněna věcná příslušnost útvaru a došlo k zúžení prověřovaného okruhu úředních osob státní správy a samosprávy.

Tabulka 1: Přehled zpracovávaných věcí na ÚOKFK SKPV - Korupce (§ 331, 332, 333, zák. č. 40/2009 Sb.)

Rok	2013	2014	2015
Počet případů	79	72	63
Záznam dle §158/3 TŘ zahájeno do 31.12.	40	50	42
Záznam dle §158/3 TŘ zahájeno po 1.1.	39	22	21
Zahájení tr. stíhání celkem	20	13	24
dle §160/1,5 TŘ z toho po 1.1.	12	5	17
Počet obviněných celkem	72	92	127
osob z toho po 1.1.	48	53	71
Ukončeno NPO	11	2	8
Zastaveno dle §172 TŘ	1	1	0
Odloženo dle §159a TŘ	23	26	14
Ukončeno jinak	2	5	2

Zdroj: PČR, ÚOKFK, 2015

Trestná činnost v oblasti veřejných zakázek

Níže uvedená tabulka zachycuje podrobnější statistiku vážící se k trestné činnosti v oblasti veřejných zakázek. Jedná se o data vztahující se pouze k ÚOKFK SKPV.

Tabulka 2: Přehled zpracovávaných věcí na ÚOKFK SKPV - § 256, 257, 258 tr. zákoníku

	2013	2014	2015
Počet případů	67	61	57
Záznam dle §158/3 TŘ zahájeno do 31.12.	47	50	43
Záznam dle §158/3 TŘ zahájeno po 1.1.	20	11	14
Zahájení tr. celkem	19	21	17
stíhání dle §160/1, 5 TŘ z toho po 1.1.	12	6	6
Ukončeno NPO	8	11	5
Zastaveno dle §172 TŘ	0	0	0
Odloženo dle §159a TŘ	16	1	15
Ukončeno jinak	5	9	1

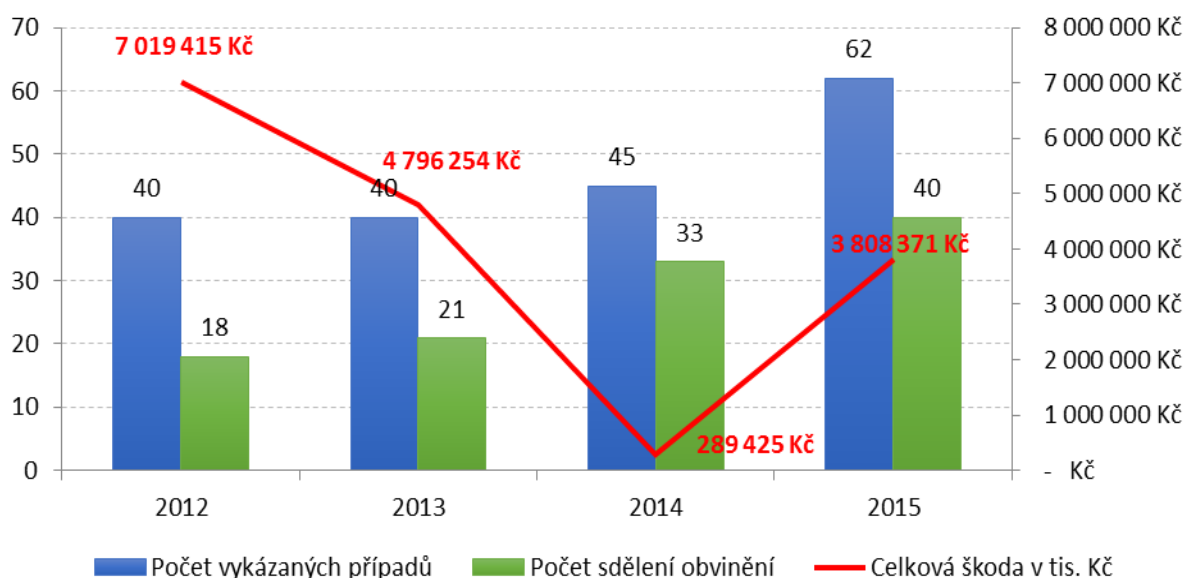
Zdroj: PČR, ÚOKFK, 2015

Poškození finančních zájmů Evropské unie

S trestnou činností v oblasti veřejných zakázek velmi úzce souvisí trestná činnost spojená se zneužíváním dotačních titulů EU. Velká část veřejných zakázek je realizována v souvislosti s čerpáním peněžních prostředků z EU. V trestním zákoníku existuje v této souvislosti ust. § 260 - poškození finančních zájmů Evropské unie.

Níže uvedené grafy zachycují za celou PČR počty vykázaných případů (od zahájení úkonů trestního řízení), počty sdělení obvinění a celkovou způsobenou škodu, a to za období od r. 2012 do r. 2015 (včetně).

Graf 4: Poškození finančních zájmů evropské unie v letech 2012 - 2015

Zdroj: PČR, ÚOKFK, 2015

Rizikové indikátory VZ - Poznatky z vlastní iniciativy policejního orgánu

Informace o podezření ze spáchání trestného činu policista policejního orgánu pověřeného šetřením, prověřováním a vyšetřováním trestné činnosti získává jednak operativně pátrací činností a v rámci této činnosti i vyhledáváním, monitorováním a analýzou indikátorů.

Indikátory mohou být informace o nestandardních situacích, které již na první pohled vzbuzují podezření, že není něco v pořádku, či přímo podezření, že může být páchána nebo připravována trestná činnost. Na druhé straně se jedná o informace, které popisují zcela běžné, na první pohled standardní situace, které nepoutají žádnou pozornost nezasvěcených osob. V mnoha případech (expertní odhad je až 80 %) se jedná pouze o neodbornost/administrativní chyby/nedbalost úředníků (referentů), zejména pak ve specifikaci předmětu plnění a nejedná se tak o znaky/indikátory korupčního jednání. Z tohoto pohledu vyplývá absence adekvátních odborníků, zpracovávající dané VZ. Pouze v kontextu dalších informací, znalostí či zkušeností, kterými disponuje zasvěcený pozorovatel, může být situace vyhodnocena jako nestandardní. Podstatou indikátoru latentní hospodářské trestné činnosti jsou odchylky od standardního ekonomického jevu nebo jeho anomálie, které vznikají podvodným jednáním pachatele, jeho nezákonným zásahem, působením na aktéry uvedeného jevu, ovlivňováním jeho průběhu apod.¹

Obecným rizikovým faktorem můžeme označit skutečnost, kde není dostatečná kontrola, vzniká prostor pro větší ovlivnění/korupci. Potencionální veřejná zakázka z pohledu korupce musí mít dostatečný finanční potenciál a málo „svědků“, kteří s ní přijdou do styku a mohou ji zkontrolovat/něco odhalit.

Skutečnosti zjištěné ve formě indikátoru jsou jedním ze základních a v mnoha případech i prvotním iniciátorem a předpokladem postupu šetření (latentní trestné činnosti) ve stádiu před zahájením úkonů trestního řízení. V praxi existují situace, ve kterých indikátory mají většinou velmi nízkou intenzitu, mizivou vypovídací hodnotu, působí na okolí bez jakéhokoliv vyvolání změny jeho stavu a jsou pro tento systém nepodstatné. V těchto případech možnost identifikace existence indikátoru a příčin jeho vzniku závisí na zkušenostech a znalostech operativní situace a dále dosažené objektivní úrovni poznání objektu policistou, operujícího v předmětné zájmové oblasti.

V oblasti procesu zadávání veřejné zakázky jsou indikátory z našeho pohledu faktory (údaje, profily), které signalizují, že veřejná zakázka může být manipulována, což může vyústit ve spáchání trestné činnosti. Indikátory mohou naznačovat porušení zásady transparentnosti, rovného zacházení, či porušení zákazu diskriminace. Mohou signalizovat např. sjednání přednosti, opatření prospěchu, či výhodnějších podmínek, nebo naopak způsobení škody apod. některému z dodavatelů. Další skupina indikátorů může signalizovat vztahy a interakce mezi potenciálními dodavateli - násilí, pohružku

¹ HRUŠKA, Lubor; DVOŘÁK, Vratislav; FOLDYNOVÁ, Ivana; FUJAK, Radek; KRULÍK, Oldřich; SCISKALOVÁ, Marie; ŠESTÁK, Bedřich; ŠMÍD, David; VÁCLAVÍK, Tomáš.; ŽUROVEC, Ivan. (2016a) *Kriminalisticko-taktické metody při odhalování, prověřování a vyšetřování problematiky veřejných zakázek*. Ostrava: ACCENDO. ISBN 978-80-87955-07-9.

násilí s cílem docílení neúčasti některého z dodavatelů na veřejné zakázce nebo využití korupce ke stejnému cíli apod.¹

Uvedené indikátory, které lze označit jako specifické indikátory, jsou podmíněny jednáním pachatele, vycházející z konkrétního způsobu páčání a signalizují nestandardní okolnosti ekonomických jevů, které jsou deformovány páčáním hospodářské trestné činnosti. Vnější projev jednání, latentní trestné činnosti v oblasti zadávání veřejných zakázek je vnímatelný pouze úzkému okruhu vyškolených pozorovatelů.

Rizikové indikátory z průběhu procesu zadávání veřejné zakázky

Vyhledání a analýza vhodných indikátorů (kriminalisticky relevantních informací), které by ukazovaly na zvýšenou pravděpodobnost spáchání trestného činu v konkrétním případě, je podmíněno mimo jiné i relativní stálostí situací, při kterých mohou být tyto indikátory nalezeny. Stálost předmětných situací je limitována kontinuitou právní úpravy zájmové hospodářské oblasti tj., zákonem o zadávání veřejných zakázek a prováděcími předpisy. Od platnosti zákona č. 137/2006 Sb. bylo zadávání veřejných zakázek upraveno 20 novelizacemi tohoto zákona, což indikaci kriminalisticky relevantních informací značně komplikuje, neboť při analýze situace je třeba vždy pracovat s takovou právní úpravou, která v době jednání, které vyvolalo indikátor, je platná.

Zadání veřejné zakázky s sebou nese povinnost v podobě uveřejňování informací na veřejnosti dostupných místech. Jedná se např. o Věstník veřejných zakázek, profil zadavatele, případně i Úřední věstník EU apod. Hlavním zdrojem dat/informací mimo expertní znalosti je pro identifikaci rizikových faktorů VZ/podezřelého chování Věstník veřejných zakázek (dále „Věstník“) a profily zadavatelů. Jelikož zveřejňování zakázek do systému je povinné pro všechny zakázky nad malý rozsah (tj. nad 6 mil. Kč pro stavební a nad 2 mil. Kč pro všechny ostatní), pokrývají data dobře značnou část všech veřejných zakázek v ČR. Data o zakázkách do 2 mil. Kč je možné získat z profilů zadavatelů.²

V každé z těchto oblastí lze nalézt kritické místo, kde může dojít k pochybení nebo k úmyslnému jednání s cílem zvýhodnění některého z účastníků veřejné zakázky, projevující se navenek jako slabší, či silnější signál o existenci nestandardního jevu a signál může být vyhodnocen jako kritický indikátor. Z tohoto úhlu pohledu a z hlediska aktivity aktérů (ze strany zadavatele nebo ze strany uchazeče) páčání trestné činnosti lze proces zadávání každé veřejné zakázky dále rozdělit na úseky, které mají svá specifika. Při vyhledávání, monitoringu a analýze kritických indikátorů je nutné vycházet ze znalostí prostředí (standardních, ekonomický jevů charakteristických pro předmětný úsek zadávacího procesu veřejné zakázky,

¹ CHVALKOVSKÁ, Jana a Jiří SKUHROVEC. (2010) "Measuring Transparency in Public Spending: Case of Czech Public e-Procurement Information System." IES Working Paper 11/2010.

² Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (2014), Metodika zadávání veřejných zakázek: <http://www.portal-vz.cz/cs/Jak-na-zadavani-verejnych-zakazek/Metodiky-stanoviska/Metodicke-pokyny>

možných forem trestné činnosti v daném úseku a z nich vyplývajících způsobů páčání). Z výše uvedeného je možné provést následující členění:

Proces zadávání veřejné zakázky (ze strany zadavatele)¹

Zadavatel je subjekt, který „vypisuje“ (zadává) veřejnou zakázku. Za zadavatele veřejné zakázky se považuje veřejný, dotovaný a sektorový zadavatel. Zadávání veřejné zakázky je závazný postup zadavatele v zadávacím řízení, jehož účelem je zadání veřejné zakázky, a to až do uzavření smlouvy nebo do zrušení zadávacího řízení. Zadáváním se rozumí i postup zadavatele směřující k zadání veřejné zakázky na základě rámcové smlouvy.

1. Rozhodnutí o potřebě předmětu veřejné zakázky

Rozhodnutí o potřebě předmětu veřejné zakázky předchází zadávacímu řízení a jedná se o stádium přípravy. Stádium přípravy zadávání veřejné zakázky je z hlediska napadení trestnou činností nejzranitelnější, neboť není upraveno předmětným zákonem. Úředníci (ze strany zadavatele) posuzují společenskou potřebu předmětu potencionální veřejné zakázky a připravují informace pro zadávací dokumentaci.

- *Konkretizují vlastní předmět veřejné zakázky, zdůvodňují společenskou potřebu plnění předmětu.*
- *Zvažují a určují rozsah předmětu veřejné zakázky.*
- *Zvažují a určují cenu předmětu veřejné zakázky.*

Z pohledu získávání indikátorů je důležité získání informací o nestandardních situacích a skutečnostech, které se vyskytnou při přípravě veřejné zakázky. Důležité je mít povědomost o osobách, které se na přípravě veřejných zakázek podílejí, dále je třeba vytipovat potencionální účastníky připravované veřejné zakázky. Indikátory pak v této fázi mohou být např.:

- *informace o komunikaci, schůzkách, či jejich setkávání na různých akcích mezi osobami těchto skupin ze strany zadavatele a ze strany potencionálních uchazečů veřejné zakázky,*
- *účast na jednáních o předmětu, kritériích a ceně budoucí veřejné zakázky osob z řad potencionálních uchazečů anebo osob jim blízkých,*
- *schválení nepotřebného předmětu veřejné zakázky,*
- *vymezení předmětu veřejné zakázky pro konkrétního uchazeče.*

Je nutné také podotknout, že zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek obsahuje řadu institutů obecného charakteru, které lze využít při uplatňování odpovědného veřejného zadávání, ať už ve fázi přípravy nebo při samotném zadávání zakázky. Jedním z takových institutů ZZVZ jsou předběžné tržní konzultace upravené v § 33 ZZVZ. I když byly v praxi konzultace s trhem používány už za účinnosti předchozího zákona (s oporou ve směrnici č. 2014/24/EU), nyní je v ZZVZ výslovně

¹ HRUŠKA, Lubor.; DVOŘÁK, Vratislav; FOLDYNOVÁ, Ivana; FUJAK, Radek; KRULÍK, Oldřich; SCISKALOVÁ, Marie; ŠESTÁK, Bedřich; ŠMÍD, David.; VÁCLAVÍK, Tomáš; ŽUROVEC, Ivan. *Kriminalisticko-taktické metody při odhalování, prověřování a vyšetřování problematiky veřejných zakázek*. Ostrava: ACCENDO, 2016a. ISBN 978-80-87955-07-9.

stanoveno, že zadavatel může vést tržní konzultace s odborníky nebo dodavateli s cílem připravit zadávací podmínky a informovat dodavatele o svých záměrech a požadavcích. Podmínkou je, aby takový postup nenarušil hospodářskou soutěž. Pozornost si také zaslouží soutěžní dialog, druh zadávacího řízení dle § 68 a násl. ZZVZ. Ač se jedná o poměrně ekonomicky a časově náročné zadávací řízení, jako jedno z mála umožňuje zadavatelům v jeho průběhu vést jednání s dodavateli. Tato flexibilita umožňuje nalezení nových řešení a inovativních postupů.¹

2. Zpracování zadávací dokumentace

Zadávací dokumentace je dle § 44 zák. 137/2006 Sb. soubor dokumentů, údajů, požadavků a technických podmínek zadavatele vymezujících předmět veřejné zakázky v podrobnostech nezbytných pro zpracování nabídky. Za správnost a úplnost zadávacích podmínek odpovídá zadavatel. V zadávací dokumentaci je velmi důležitý popis předmětu veřejné zakázky a požadovaná kritéria pro uchazeče apod. Předmět veřejné zakázky je obecně stanoven již v oznámení o zahájení zadávacího řízení nebo ve výzvě o zahájení zadávacího řízení a podrobněji pak rozveden v zadávací dokumentaci. „Pro všechny výše uvedené dokumenty je společné, že vymezení předmětu plnění v nich uvedené je zpravidla velmi stručné, a tak potenciálním uchazečům poskytuje pouze prvotní a do značné míry obecnou informaci o (zadavatelem poptávaném) plnění. Význam tohoto, byť relativně stručného, vymezení předmětu plnění však v žádném případě nelze podceňovat, neboť na jeho základě se potenciální uchazeči rozhodují, zda budou mít o veřejnou zakázku zájem, resp. zda se budou zajímat o bližší informace o zadávané veřejné zakázce. Nelze proto vyloučit, že by případné uvedení chybné či zavádějící informace o předmětu veřejné zakázky v některém z výše uvedených dokumentů mohlo být posouzeno jako porušení ZVZ a v krajním případě tak být i důvodem pro zrušení celého zadávacího řízení.“²

Zákon č. 134/2016 Sb. se v této definici odkazuje na vymezení některých dalších pojmů § 28 odst. 1 písm. b). Pro účely tohoto zákona se rozumí zadávací dokumentací veškeré písemné dokumenty obsahující zadávací podmínky, sdělované nebo zpřístupňované účastníkům zadávacího řízení při zahájení zadávacího řízení, včetně formulářů podle § 212 a výzev uvedených v příloze č. 6 k tomuto zákonu.

Při zpracování popisu předmětu veřejné zakázky, při zpracování požadovaných kritérií, hodnotících kvalifikačních předpokladů a kritérií je zadavatel povinen dodržovat zásady transparentnosti, rovného zacházení a zákazů diskriminace. Porušení těchto zásad je jedním z indikátorů, které mohou signalizovat páchaní trestné činnosti nejen dle ustanovení § 248 odst. 2 alinea druhá TrZ, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže, ale může se jednat o sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 TrZ nebo o pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži dle § 257 TrZ.

V tomto stadiu se vyskytují následující nestandardní situace, které mohou být indikátory signalizující podezření z trestné činnosti.

- *Zpracování dokumentace veřejné zakázky se účastní u zadavatele osoby z řad potencionálních uchazečů veřejné zakázky anebo jim osoby blízké.*

¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (2016). Načteno z <http://sovz.cz/zvlastni-instituty>

² MENČÍK, Jaroslav. (2012). Vymezení předmětu veřejné zakázky a jeho dodatečné změny. Praha: 116 s. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta.

- Dokumentaci k veřejné zakázce za zadavatele zpracovala osoba z řad potencialních uchazečů veřejné zakázky anebo jemu osoba blízká.
- Ve stadiu zpracovávání dokumentace dochází k časté (nestandardní) komunikaci, k častým setkáním mezi úředníky zadavatele a osobou, která již v minulosti obdobnou zakázku získala.
- Hodnotící kritéria jsou stanovena tak, že vyhovují pouze jednomu konkrétnímu potencialnímu uchazeči.

3. Vyhlášení a průběh veřejné zakázky

Tato fáze spočívá ve zveřejnění zadání a odevzdání obálek nebo odevzdání nabídky v elektronické podobě. Samotné indikátory v této fázi veřejné zakázky mohou mít opět jako v každé fázi různou formu od nestandardních jednání po verbální stížnosti na porušení zadávacího procesu veřejné zakázky. V souvislosti s vyhlášením veřejné zakázky může docházet např.

- k nezveřejnění předběžného oznámení veřejné zakázky,
- nedodržení limitů vyhlášení veřejné zakázky,
- k verbálnímu odrazování od účasti na veřejné zakázce úředníkem za strany zadavatele, který tak jedná za některého z uchazečů veřejné zakázky,
- ke korupčnímu jednání (nabídka úplatku za nepodání nabídky veřejné zakázky) úředníkem za strany zadavatele, který tak jedná za některého z uchazečů veřejné zakázky.

4. Zadání veřejné zakázky

V této fázi veřejné zakázky lze rozdělit indikátory, které mohou signalizovat páchaní trestné činnosti, do skupin jako:

- složení komise (členové komise nemají odborné vzdělání ani zkušenost z hodnocené oblasti),
- otevírání obálek s nabídkami (členové komise nejsou nepodjatí, nezaujatí, schází čestné prohlášení o tom, že neexistují skutečnosti, pro které by nemohli být členy předmětné komise),
- hodnocení nabídek (zpráva o posouzení nabídek není podepsána všemi členy komise, neprovedení hodnocení nabídek podle stanovených kritérií),
- oznámení o výsledku vyhodnocení nabídek (neoznámení výsledku vyhodnocení nabídek uchazečům, kteří nebyli úspěšní, či oznámení bez uvedení důvodů),
- uchazeč v řízení o veřejnou zakázku nebyl vyloučen i přesto, že nesplňoval podmínky,
- uchazeče v řízení o veřejnou zakázku nebyl vyloučen i přesto, že neposkytl údaje v rozsahu stanoveném zadavatelem.

5. Uzavření smlouvy

Z hlediska uzavření smlouvy může dojít např. k následujícím situacím:

- Smlouva nebyla uzavřena v souladu se zadáním a vybranou nabídkou (smlouva musí být uzavřena ve znění, které bylo odsouhlaseno při výběru nejvhodnějšího uchazeče, dodatečné změny ani formou dodatků ke smlouvě nejsou přípustné);

- *zadavatel nevzal v úvahu námitku kteréhokoliv uchazeče v souvislosti s přidělením veřejné zakázky apod.*

Proces zadávání veřejné zakázky (ze strany uchazeče)¹

Uchazeč o veřejnou zakázku musí v podané nabídce prokázat své kvalifikační předpoklady, pravost a stáří dokladů prokazující splnění kvalifikace, případně upozornit zadavatele na případné změny ve své kvalifikaci. Dále musí doložit, že splňuje požadované základní, profesní, ekonomické a finanční a technické kvalifikační předpoklady. Pachatelé trestné činnosti právě z řad uchazečů o veřejnou zakázku aby tyto předpoklady splnili, podnikají nelegální, nestandardní kroky jako zjišťování informací již ve stadiu přípravy veřejné zakázky a k tomu využívají stávajících kontaktů na zpracovatele zadávací dokumentace, nebo se snaží vytvořit kontakty nové s cílem ovlivnit zadávací proces veřejné zakázky ve svůj prospěch. Indikátory, které z uvedeného jednání vyplývají, mají pak následující podoby:

- *Stížnosti uchazečů, dodavatelů veřejné zakázky,*
- *kritické komentáře úředníků zadavatele,*
- *kritické články a komentáře mediálních pracovníků,*
- *schůzky (setkání) zadavatele některým z účastníků (dodavatelů) veřejné zakázky,*
- *jednání zadavatele (za zavřenými dveřmi) s některým z potencionálních účastníků veřejné zakázky v době přípravy zadávacího řízení nebo v průběhu procesu zadávacího řízení,*
- *schůzky a jednání prostřednictvím prostředníka mezi zadavatelem a některým z prostředníků,*
- *telefonická komunikace mezi zadavatelem a některým z účastníků veřejné zakázky,*
- *e-mailová komunikace mezi zadavatelem a některým z účastníků (dodavatelů),*
- *společenské akce pořádané některým z účastníků veřejné zakázky a účast zadavatele na nich pořádaných v době přípravy zadávacího řízení nebo v průběhu procesu zadávacího řízení,*
- *práce uchazeče pro soukromé účely zadavatele (např. úředníků podílejících se na zpracování zadávací dokumentace, či procesu vyhodnocení a zadání veřejné zakázky),*
- *občanskoprávní spory mezi některým z potencionálních uchazečů a úředníky zadavatele,*
- *nadstandardní vztahy mezi jedním z uchazečů a úředníky zadavatele (společenské, příbuzenské) - pracovní obědy, společenské večere apod.*

¹ HRUŠKA, Lubor; DVOŘÁK, Vratislav; FOLDYNOVÁ, Ivana; FUJAK, Radek; KRULÍK, Oldřich; SCISKALOVÁ, Marie; ŠESTÁK, Bedřich; ŠMÍD, David; VÁCLAVÍK, Tomáš; ŽUROVEC, Ivan. (2016a) Kriminálně-taktické metody při odhalování, prověřování a vyšetřování problematiky veřejných zakázek. Ostrava: ACCENDO. ISBN 978-80-87955-07-9.

Příklady rizikových indikátorů

Na základě expertních rozhovorů realizovaných v rámci zpracované metodiky¹ a odborné literatury,^{2,3} jsou dále popsány příklady možných rizikových indikátorů (viz také *statistické vlastnosti kritérií rizikovosti vybraných indikátorů*) z průběhu procesu zadávání veřejné zakázky, které dělíme na:

- IK – indikátory pro kvantitativní analýzu,
- IEP – indikátory pro expertní posouzení.

Indikátory pro kvantitativní analýzu

IK 1. Počet uchazečů X Cena

Indikátor sleduje počet přihlášených uchazečů (podaných nabídek) s ohledem na výši konečné ceny vůči ceně vyhlášené. Sleduje možnost ovlivnění VZ dohodou mezi zadavatelem a dodavatelem na ceně a případného zajištění si „křoví“ v zakázce ze strany potencionálního dodavatele. Můžeme předpokládat, že prokazatelný vliv se vztahuje pouze na velikostně srovnatelné zadavatele a jako významné riziko je hodnocen vztah, kdy konečná cena je nižší do 10 % než vyhlášovacá cena a počet uchazečů (nabídek) byl 1 - 3. Na druhou stranu Indikátor však také může být „nespravedlivý“ vůči zadavatelům, kteří provedli řádný průzkum trhu a jejich vyhlášovacá cena je adekvátní požadavkům VZ a cenám na trhu. Z tohoto důvodu pak potencionální uchazeči nemohou vyhlášovacá cenu natolik „podstřelit“ a rozdíly jsou minimální.

IK 2. Počet získaných veřejných zakázek u stejného zadavatele

Jako rizikový indikátor můžeme označit počet a podíl finančních objemů získaných veřejných zakázek daného dodavatele u stejného zadavatele (velikostně srovnatelného) ve stanoveném časovém období dle druhu/typu zakázky. Vzhledem k převažujícímu kritériu hodnocení nejnižší cena, je skutečnost, že zakázky získává stejný uchazeč ovlivněna spíše jinými faktory než kvalitou nabízeného plnění.

Zmiňované riziko může být způsobeno účelovým rozdělováním velkých zakázek na menší podzákonné limity nebo nerovnou soutěží, kdy daný uchazeč je záměrně diskriminován či vyřazen (např. na základě specifických požadavků v ZD) pro upřednostnění jiné společnosti. Na druhou stranu můžeme namítnout, že se jedná o opakujícího dodavatele z důvodu vysoké kvality nabídky a poskytovaných služeb oproti konkurenci. Tato skutečnost je z pohledu praxe v současnosti velmi málo pravděpodobná vzhledem k silné konkurenci na trhu s VZ.

¹ HRUŠKA, Lubor; DVOŘÁK, Vratislav; FOLDYNOVÁ, Ivana; FUJAK, Radek; KRULÍK, Oldřich; SCISKALOVÁ, Marie; ŠESTÁK, Bedřich; ŠMÍD, Davod; VÁCLAVÍK, Tomáš; ŽUROVEC, Ivan. *Metodika odhalování, prověřování a vyšetřování trestné činnosti spojené s veřejnými zakázkami*. Ostrava: ACCENDO, 2016b.

² CHVALKOVSKÁ, Jana a Jiří SKUHROVEC. (2010) “Measuring Transparency in Public Spending: Case of Czech Public e-Procurement Information System.” IES Working Paper 11/2010.

³ PALGUTA, Ján a Filip PERTOLD. *Detekce rizikových veřejných zakázek*. Praha: Národohospodářský ústav AV ČR, v.v.i., 2016.

Proto zakázky na opakující se služby/práce dle stejné specifikace ve stejném období nesou toto riziko, viz např. zakázky na různé aktualizace, kdy opakující se stejný dodavatel již několik let je vysoce rizikové. Indikátor může také zohledňovat druh/typ zakázky, kde v různých odvětvích existuje rozdílná míra konkurence a ve specifických odvětvích může být opakující se dodavatel odůvodnitelná.

IK 3. Délka zadávacího řízení

Indikátor se zaměřuje na délku zadávacího řízení, zda se odchyluje od běžného standardu (stanovených limitů dle zákona), např. jak dlouho nebo kdy byla VZ zveřejněna (např. vyhlášení v době vánočních svátků). U tohoto indikátoru je proto nutné také zohlednit subjektivní expertní pohled. Zvýšené riziko můžeme sledovat u VZ, kde je stanovena minimální (dle zákonem stanovených limitů) délka zadávacího řízení. Se zvyšující se délkou zadávacího řízení, můžeme říci, že úměrně klesá i riziko a zvyšuje se pravděpodobnost přihlášení se většího počtu uchazečů a větší transparentnosti.

Indikátory pro expertní posouzení

IEP 1. Hospodaření s veřejnými financemi

Často již na začátku celého procesu zadávání VZ můžeme sledovat neefektivní hospodaření s veřejnými financemi, kdy se vypisují VZ na nepotřebné věci/služby, které nejsou podloženy žádnou dřívější analýzou, která by zdůvodňovala potřebnost vypsané VZ. Z tohoto důvodu by finanční kontrola měla být vždy předběžná, průběžná a následná.

IEP 2. Externí administrátor

V souvislosti se zastoupením zadavatelů veřejných zakázek jsou pak v hojné míře využíváni tzv. administrátoři veřejných zakázek, kteří poskytují zadavateli odbornou pomoc jak při přípravě vlastních zadávacích podmínek, tak zajišťují veškeré úkony v průběhu zadávacího řízení až po kompletaci dokumentace k veřejné zakázce po uzavření smlouvy s vybraným uchazečem a její následné předání zadavateli. Zde však vzniká prostor pro ovlivnění VZ ze strany externího administrátora a prosazení svých zájmů (např. upřednostnění vybraných společností, dohody se stavebním dozorem, atd.).

IEP 3. Vymezení předmětu VZ

V ZD by vždy mělo být dostatečně popsáno, co přesně daný zadavatel požaduje. Zadavatelé však mnohdy nejsou ochotni věnovat adekvátní čas přípravě zadávacího procesu VZ. Naopak rizikovým indikátorem je právě účelové vymezení předmětu zakázky (specifické zadání), pro konkrétního zpracovatele/firmu nebo právě používání referencí dodavatele jako kritéria do zadávací dokumentace při přípravě VZ, např. u stavebních zakázek reference na specifické stavby. Nejen u IT zakázek se pak často objevují specifika typu vnořených „nepotřebných“ aplikací (služeb, prací) pro zvýhodnění vybraného uchazeče. Tuto skutečnost reflektuje např. kauza zakázky Opencard, kde byla vnořena podaplikace „el. peněženka“, což bylo specifické zadání, které nebylo cílem VZ.

IEP 4. Slučování rozdílných zakázek

Zejména u zakázek na stavební práce se můžeme často setkat se situací, kdy jsou definovány v ZD požadavky na předmět plnění veřejné zakázky takovým způsobem, že v jedné VZ jsou dle předmětu plnění obsaženy stavební práce, dodávky i služby. Jedná se tak o záměrné slučování zakázek s rozdílným předmětem plnění nebo naopak záměrné rozdělení velké zakázky na menší. Ve výsledku pak např. rekonstrukce nemocnice + nákup nových lůžek se vejdou do limitu stavebních prací.

IEP 5. Nadměrné využívání JŘBU

Souvisejícím problémem je nadměrné využívání takzvaného jednacího řízení bez uveřejnění (JŘBU), jelikož se jedná o nesoutěžní metodu s nízkou mírou transparentnosti. Při jeho realizaci nedochází k oznámení o zahájení zadávacího řízení dle zákona, ale může dojít k situaci, kdy dojde k oslovení pouze jediného zájemce. Počet vyzvaných zájemců je tak na uvážení zadavatele, v některých případech je tudíž přípustné, aby se jednacího řízení zúčastnil pouze jeden zájemce (např. držitel konkrétní licence). Zde můžeme také poukázat zejména na nadměrné využívání JŘBÚ a související vícepráce u stavebních zakázek.

IEP 6. Příkazce operace a správce rozpočtu

Předběžnou kontrolu při řízení veřejných výdajů před vznikem závazku orgánu veřejné správy zajišťuje ve své působnosti příkazce operace a správce rozpočtu. Z ustanovení § 13 vyhlášky MF ČR č. 416/2004 Sb. vyplývá, že před vypsáním výběrového řízení na VZ má příkazce operace prověřit, zda:

- Připravovaná finanční operace vyhovuje předem stanoveným kritériím účelnosti, efektivnosti a hospodárnosti výkonu veřejné správy.
- Byla identifikována a řádně ošetřena možná rizika připravované finanční operace.

Tyto postupy mají být dokladovány v písemné formě a měly by být zajištěny před vyhlášením VZ. S tím souvisí, že se může jednat o zdroj informací pro policii při zahájení vyšetřování.

IEP 7. Personální struktura zadavatele

V neposlední řadě je možným rizikem také politický tlak na úředníky, aby podepsali, co je jim určeno. Zde je proto důležité zaměřit se na adekvátní nastavení personální struktury v dané organizaci pro vyhlášení/schvalování VZ a s tím související podpisové právo. Podstatná je co největší otevřenost řízení a tím vzniká menší prostor pro korupci. Na druhou stranu tím ale vzniká také možnost většího zapojení „garážových“ firem.

IEP 8. Časové hledisko při vyhlášení VZ

Můžeme říci, že rizikovým faktorem může být odchylka od běžného standardu (stanovených limitů dle zákona), např. jak dlouho nebo kdy byla VZ zveřejněna (např. vyhlášení v době vánočních svátků).

IEP 9. Předpokládaná hodnota VZ

Základním kritériem, pomocí něž lze rozdělit veřejné zakázky a stanovit pravidla pro postup zadavatele, je kritérium předpokládané hodnoty veřejné zakázky. Pokud se

předpokládaná hodnota předmětu veřejné zakázky blíží či je na hranici mezi podlimitní a nadlimitní veřejnou zakázkou, může tak vzniknout podezření na ovlivnění VZ ze strany zadavatele. Naopak pokud je nabízená cena ze strany dodavatele, rovněž na této hranici (do 10 %), může se jednat opět o rizikový faktor. Vše je ovlivněno zejména tím, jak dostatečně (přesně) byla stanovena odhadovaná cena při vyhlášení VZ.

IEP 10. Hodnotící kritéria

Veřejný zadavatel by měl odůvodnit přiměřenost stanovení dílčích hodnotících kritérií, pokud použije hodnotící kritérium ekonomická výhodnost nabídky a pokud dílčí hodnotící kritérium nabídková cena má nižší váhu než 60 % u veřejných zakázek na služby nebo 80 % u veřejných zakázek na dodávky a stavební práce. Z tohoto důvodu je také potřeba se případně zaměřit na toto odůvodnění, zda se nejedná o rizikový faktor.

IEP 11. Dodatečné informace

Zdrojem informací pro identifikaci podezřelých VZ mohou být také dodatečné informace při soutěžení VZ. Množství dotazů na hodnotící kritéria z řad zájemců/odborníků mohou být jistým vodítkem.

IEP 12. Interní cenové limity města

Města/obce mnohdy také zadávají VZ malého rozsahu, dle individuálně nastavených vnitřních směrnic a při svém postupu při jejich zadávání je nutné dodržovat zásady transparentnosti, rovného zacházení a zákazu diskriminace. Směrnice zejména ve většině případů definuje finanční limity, kdy zadavatel může rozhodovat o přímém zadání zakázky. Tyto finanční limity se v jednotlivých městech/obcích liší a vzniká zde tak prostor pro upřednostňování vybraných dodavatelů a zadávání zakázek „z ruky“ bez transparentního výběrového řízení.

IEP 13. Jistota za nabídku

Zadavatel může u každé VZ zadávané formou otevřeného, užšího nebo jednacího řízení s uveřejněním nebo případně formou soutěžního dialogu požadovat jistotou. Výši požadované jistoty definuje zadavatel v oznámení zadávacího řízení finanční částkou a výše požadované jistoty nesmí překročit 2 % předpokládané hodnoty VZ. Otázkou zde zůstává motiv zadavatele požadování jistoty a její výše ve vztahu k předmětu VZ (zejména malého rozsahu).

IEP 14. Nadstandardní požadavky

Především u zakázek malého rozsahu můžeme také sledovat nadstandardní formální požadavky zadavatele na dokumentaci (nabídku) oproti požadavkům stanoveným v ZZVZ. Může se jednat o záměrné zajištění si důvodů zadavatele, jak vyloučit uchazeče z výběrového řízení (např. nepoužití loga města v dokumentaci). Je tedy nutné také zohlednit, jaké nadstandardní požadavky zadavatel požaduje a jaký je jeho motiv je začlenit do ZD.

IEP 15. Otevírání obálek

Zadavatel by měl brát zřetel na to, aby určil takový časový termín otevírání obálek, kterým bude posilována zásada transparentnosti a kterým tak nebude

docházet ke zbytečným, neoprávněným, nedůvodným a podezřelým odkladům a prostojům při otevírání obálek s nabídkami. Můžeme říci, že čím delší prodleva mezi ukončením přijímáním nabídek a otevíráním obálek (zasedání hodnotící komise), tím vzniká větší prostor pro manipulaci s jednotlivými nabídkami.

IEP 16. Oznámení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS)

ÚOHS zkoumá, zda zadavatel při zadávacím řízení postupoval podle zákona, především na podnět uchazečů v zadávacím řízení. Analýza právě těchto oznámení může být rovněž jistým zdrojem informací o podezřelém chování. Nemusí se však jednat pouze o oznámení, kde bylo prokázáno pochybení.

IEP 17. Dohody o rozdělení trhu

Je potřeba také zohlednit vzájemné dohody firem např. v rámci krajů, kdy se domlouvají, kdo v kterém kraji jako výherce odstoupí a zakázku přenechá druhému a vzájemně se tak kryjí (vytvářejí si „křoví“). Takovým jednáním si soutěžitelé udržují pozici na trhu a brání vstupu nových konkurentů. Soutěžitelé si přirozeně nekonkurují, trh se nevyvíjí a stagnuje.

IEP 18. Specifika „aktualizací“

Pozornost můžeme také věnovat zakázkám na nejrůznější aktualizace, pravidelně vyhlášeným v daném období daných služeb. Může se jednat o záměrné přizpůsobení zadávacího řízení pro prvotního pořizovatele dané služby. Pokud stejný uchazeč získal již potřetí zakázku na aktualizaci od prvotního pořízení, můžeme ji označit za rizikový faktor.

IEP 19. Nestandardní poskytování dokumentace

Jistým znakem podezření může rovněž být také míra poskytnuté součinnosti zadavatele, co se týče poskytnutí související dokumentace týkající se VZ (např. zadávací dokumentace je předávána pouze osobně v sídle zadavatele, hodnotící protokoly jsou k dispozici pouze na vyžádání k nahlédnutí v sídle zadavatele, atd.).

IEP 20. Publikování informací o VZ

Posoudit také můžeme, jestli zadavatel správně zveřejnil veškeré údaje, které mu ukládá zákon ve Věstníku/Profilu, klíčové pro transparentnost, a ověřitelnost veřejné zakázky, ale i pro samotnou soutěž. Původem chyby u zveřejněných informací může být nedbalost úředníka (zadavatele) při vyplňování formulářů, nebo naopak záměrné skrývání citlivých informací a snižování dohledatelnosti VZ.

Monitoring a analýza indikátorů

Monitoring je způsob pozorování, které je základní metodou zkoumání objektu. Objektem v daném případě se jedná o veřejné zakázky a jeho předmětem bude latentní trestná činnost vyskytující se v oblasti zadávání veřejných zakázek. Indikátory jsou pak vnější projevy nestandardního jednání, jež je způsobeno zejména trestnou činností, tj. jednáním vykazující znaky skutkové podstaty trestného činu a jsou charakteristické pro jednotlivé způsoby spáchání.

Monitoring je založen na záměrném, systematickém a organizovaném pozorování smyslově vnímatelných projevů aktuálního stavu prvků, aspektů, fenoménů, jevů apod., jež jsou součástí objektu a předmětu zkoumání. Z hlediska druhů pozorování lze předmětný monitoring označit jako pozorování skryté, nezúčastněné (neparticipantní), nestrukturované, prováděné v přirozeném kontextu a policista je v roli vnějšího pozorovatele minimálně do doby zjištěných relevantních informací umožňující zahájení úkonů trestního řízení.

V průběhu procesu monitorování se střídají různé aktivity. Za prvé se musí určit způsob, jak a čím sledovat zadávání veřejných zakázek. Na základě znalosti operativní situace je nutné vytipovat veřejné zakázky, u kterých bude zvolena metoda proaktivního šetření a u kterých bude zvolen pasivní postup. Dále bude třeba zvolit vhodné zákonné postupy a nástroje operativně pátrací činnosti v tomto stádiu šetření k zjišťování indikátorů.

Při rozboru a posuzování indikátoru je nutné využít znalosti hospodářských právních předpisů, trestního práva, ekonomických zákonitostí předmětné oblasti a podle obsahu informace i jiných vědních oborů. Důležitým předpokladem správného hodnocení indikátorů - operativních informací je dobrá znalost forem metod a prostředků dosud zjištěné trestné činnosti v předmětné oblasti. To má podstatný význam při posuzování závažnosti a hodnověrnosti informace a volbu správného postupu, výběru a použití vhodných prostředků a opatření v dalším postupu trestního řízení.¹

Důležitou součástí analýzy a hodnocení zjištěných indikátorů je i vytyčení operativně pátracích verzí a z nich vyplývajících úkolů na získání dalších poznatků k upřesnění a doplnění získaných informací, které umožní objektivně posoudit hodnověrnost a pravdivost informace, upřesnit vytyčené operativní verze, které jsou důležité buď pro operativní rozpracování, nebo další postup vedoucí k zahájení úkonů v trestním řízení.²

Identifikace potencionální trestné činnosti v oblasti veřejných zakázek se objevuje v jakékoliv fázi procesu zadávání veřejných zakázek a existuje mnoho indikátorů, které signalizují, že veřejná zakázka je označena za spornou, viz např. metodika *Detekce rizikových veřejných zakázek*.³ Indikátory vyskytující se v předmětné oblasti lze rozdělit podle jejich vztahu k zadavateli, dodavateli, či procesu zadávání veřejné zakázky.

Je však také nutné říci, že pro zajištění adekvátního monitoringu a analýzy možných rizikových indikátorů je rovněž potřeba zajistit posílení personálních kapacit policie v této rovině a významu práce s informacemi. Dále to také může být nastavení intenzivnější spolupráce mezi Policií České republiky a Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže, Nejvyšším kontrolním úřadem a Ministerstvem pro místní rozvoj. Tomu odpovídá také praxe ze zahraničí,⁴ kdy v této oblasti posilují týmy

¹ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk, a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9.

² Tamtéž.

³ PALGUTA, Ján a Filip PERTOLD. (2016) *Detekce rizikových veřejných zakázek*. Praha: Národohospodářský ústav AV ČR, v.v.i., 2016.

⁴ HRUŠKA, Lubor; DVOŘÁK, Vratislav; FOLDYNOVÁ, Ivana; FUJAK, Radek; KRULÍK, Oldřich; SCISKALOVÁ, Marie; ŠESTÁK, Bedřich; ŠMÍD, David; VÁCLAVÍK, Tomáš;

analytiků např. o specializované analytiku na ekonomii, právo, IT a tvoří tak podpůrné složky pro kontrolu a identifikaci rizikových veřejných zakázek.

Závěr

Trestná činnost spojená s veřejnými zakázkami spočívá v získávání neoprávněných nebo nezákonných výhod pro jednotlivce či skupinu osob, kdy náklady na tyto nelegální výhody jsou hrazeny z veřejných prostředků. Podle studie Světové banky je nárůst veřejných výdajů z důvodu trestné činnosti z celkového objemu veřejných prostředků na úseku veřejných zakázek až 30 %. Ty pocházejí převážně z daní obyvatel a podnikatelských subjektů, je tedy zřejmé, že náklady na korupci nesou v konečném důsledku všichni občané. Subjekty, které hospodaří se svěřenými veřejnými prostředky, by měly v zájmu své věrohodnosti dbát na dodržování transparentnosti a zavést účinné systémy vnitřní kontroly. Právní normy, které upravují postup při nakládání s veřejnými prostředky, musí tvořit taková pravidla, která umožňují transparentnost i veřejnou kontrolu. V případě porušení takových norem zde musí být rychlá vynutitelnost nápravy spolu s odpovídající sankcí. Zadavatelé veřejných zakázek by měli nastavit výběrové řízení tak, aby byla co nejtransparentnější. Zadavatel by měl jasně nastavit kvalifikační předpoklady ve vztahu k veřejné zakázce, aby nedocházelo k omezení počtu uchazečů o danou zakázku. S tím souvisí také nutnost přesně a precizně nastavit hodnotící kritéria, váhy jednotlivých kritérií a celkové bodování.

Na základě identifikace rizikových faktorů VZ a rozбором uzavřených případů lze konstatovat, že již na samotném začátku celého procesu zadávání veřejných zakázek se mnohdy neefektivně hospodaří s veřejnými prostředky. Jsou vypisovány zakázky na nepotřebné věci nebo služby, bez řádného odůvodnění potřeby. Znalost prostředí a klientelistické vazby mezi potencionálními pachateli o zadavateli dává prostor pro ovlivňování veřejné soutěže ještě před samotným vyhlášením veřejné zakázky.

Objasňování trestné činnosti ve vztahu k VZ je spojeno zejména s vysokou mírou latence, jelikož se jej dopouštějí zejména osoby s vysokou kvalifikací. Proto je nutné vytvářet speciální vyšetřovací týmy pro vyšetřování hospodářské kriminality ze zkušených, právně i ekonomicky vzdělaných pracovníků, expertů, vč. zajištění/podporování průběžného vzdělávání policie v související problematice.

Prokázání trestné činnosti by bylo nejjednodušší v době před nebo těsně po vyhlášení výběrového řízení, tedy v době, kdy se zúčastněné strany domlouvají na způsobu ovlivnění výběrového řízení. Právě v této době by bylo nasazení operativně pátracích prostředků nejefektivnější. Žádost soudci, prostřednictvím státního zástupce, je však v této fázi prověřování ještě těžko zdůvodnitelná, v mnohých případech má policejní orgán v ruce pouze oznámení, někdy anonymní, jindy zlovolné, podané s cílem pouze poškodit konkurenci.

K systematické a efektivní činnosti policie na úseku veřejných zakázek chybí větší analytická činnost policejních orgánů, která by samotnému prověřování dala jasný směr a rozsah dokazované věci. Problém souvisí s personálním stavem

ŽUROVEC, Ivan. *Kriminalisticko-taktické metody při odhalování, prověřování a vyšetřování problematiky veřejných zakázek*. Ostrava: ACCENDO, 2016a. ISBN 978-80-87955-07-9.

a zpracováním nápadu trestné činnosti na odboru hospodářské kriminality, kdy se mnohdy přednostně řeší „jednodušší věci“. V podstatě chybí systematická operativně pátrací činnost SKPV, kterou se zabývají zpravidla jen celorepublikové útvary.

Podpůrným prostředkem v této věci a posílení analytické práce v oblasti VZ může být vytvoření informačního systému, který by evidoval veřejné zakázky a související informace. Na základě stanovených rizikových indikátorů by tak mohly být identifikovány podezřelé VZ a ty by byly následně podrobeny analytické činnosti policejních orgánů. Nové metody a zapojení kvalitních specializovaných analytiků by dokázalo významně zefektivnit policejní práci. Stále však policii zůstává nutnost vytvářet si v daném prostředí síť informátorů, které i nejdokonalejší informační systémy nenahradí.

Literatura

- DIVINCOVÁ, R. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestních činů*. Praha: ÚOKFK, 2013.
- HRUŠKA, Lubor; DVOŘÁK, Vratislav; FOLDYNOVÁ, Ivana; FUJAK, Radek; KRULÍK, Oldřich; SCISKALOVÁ, Marie; ŠESTÁK, Bedřich; ŠMÍD, David; VÁCLAVÍK, Tomáš; ŽUROVEC, Ivan. *Kriminalisticko-taktické metody při odhalování, prověřování a vyšetřování problematiky veřejných zakázek*. Ostrava: ACCENDO, 2016a. ISBN 978-80-87955-07-9
- HRUŠKA, Lubor; DVOŘÁK, Vratislav; FOLDYNOVÁ, Ivana; FUJAK, Radek; KRULÍK, Oldřich; SCISKALOVÁ, Marie; ŠESTÁK, Bedřich; ŠMÍD, David; VÁCLAVÍK, Tomáš; ŽUROVEC, Ivan. (2016b) *Metodika odhalování, prověřování a vyšetřování trestné činnosti spojené s veřejnými zakázkami*. Ostrava: ACCENDO
- CHAINEY, Spencer a Jerry RATCLIFFE. (2005) *GIS and Crime Mapping*. ISBN 978-0-470-86099-1.
- CHVALKOVSKÁ, Jana a Jiří SKUHROVEC. (2010) "Measuring Transparency in Public Spending: Case of Czech Public e-Procurement Information System." IES Working Paper 11/2010.
- JURČÍK, Radek. *Veřejné zakázky a PPP projekty - potřebnost změny právní úpravy v EU a v ČR*. In: *Sborník příspěvků z 2. ročníku mezinárodní konference konané dne 15. – 16. 5. 2008*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-121-2.
- MENČÍK, Jaroslav. (2012). *Vymezení předmětu veřejné zakázky a jeho dodatečné změny*. Praha: 116 s. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta.
- MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9.
- NOVOTNÝ, Oto. *Trestní právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-509-0.
- PALGUTA, Ján a Filip PERTOLD. *Detekce rizikových veřejných zakázek*. Praha: Národohospodářský ústav AV ČR, v.v.i., 2016.
- PALGUTA, Ján a Filip PERTOLD. *Detekce rizikových veřejných zakázek*. Příloha A: Empirická příloha. Praha: Národohospodářský ústav AV ČR, v.v.i., 2016.
- Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, v platném znění.

ABSTRAKT

Problematika veřejných zakázek je specifickou oblastí hospodářské trestné činnosti. Úspěšně vedené trestní řízení a operativně pátrací činnost vyžaduje množství odborných znalostí a dovedností ze strany policejního orgánu, a to nejen v rovině práva trestního, ale i jiných soukromoprávních předpisů.

Objasňování trestné činnosti ve vztahu k VZ je spojeno zejména s vysokou mírou latence, jelikož se jej dopouštějí zejména osoby s vysokou kvalifikací. Proto je nutné vytvářet speciální vyšetřovací týmy pro vyšetřování hospodářské kriminality ze zkušených, právně i ekonomicky vzdělaných pracovníků, expertů, vč. zajištění/podporování průběžného vzdělávání policie v související problematice.

K systematické a efektivní činnosti policie na úseku veřejných zakázek chybí větší analytická činnost policejních orgánů, která by samotnému prověřování dala jasný směr a rozsah dokazované věci. Podpůrným prostředkem v této věci a posílení analytické práce v oblasti VZ může být vytvoření informačního systému, který by evidoval veřejné zakázky a související informace. Na základě stanovených rizikových indikátorů by tak mohly být identifikovány podezřelé VZ a ty by byly následně podrobeny analytické činnosti policejních orgánů. Nové metody a zapojení kvalitních specializovaných analytiků by dokázalo významně zefektivnit policejní práci. Stále však policii zůstává nutnost vytvářet si v daném prostředí síť informátorů, které i nejdokonalejší informační systémy nenahradí.

ABSTRAKT

The issue of public procurement is a specific area of economic crime. Successfully conducted criminal procedure and criminal intelligence work requires a lot of police authority expertise and skills, not only in terms of criminal law, but also in other private-laws.

Corruption in public procurement is connected with high latency, because it is conducted by those with high qualifications. Therefore, it's necessary to create a special investigative teams, which will include experienced and legally and economically educated experts. Also, the long-term and continuous education of police is needed.

There is a lack of effective analytical activities, which are needed for systematic police work in the area of public procurement corruption. Creation of information system registering the public procurement and related information should support the analytical work needed for dealing with corruption. On the basis of risk indicators the possibly influenced tenders can be identified, and then would then be addressed by analytical work by the police authorities. These new methods and work of specialized analysts will increase efficiency of police work. The police itself have to create a net of informants, which can't be replaced even by the most sophisticated information systems.

R E S U M É

Článek k problematice veřejných zakázek se snaží poukázat na význam a přínos analytické práce v oblasti veřejných zakázek. Má napomoci zejména začínajícím, vyšetřovatelům tohoto typu kriminality, seznámit se s možnými způsoby páchaní trestné činnosti, se zaměřením na popis tzv. rizikových indikátorů z pohledu zadavatele/dodavatele, které mohou být pro vyšetřovatele jedním z prvních signálů podezření na protiprávní jednání při zadávání veřejných zakázek.

Klíčová slova: veřejné zakázky, kriminalisticko-taktické metody, riziková zadavatelé, korupční jednání.

S U M M A R Y

*HRUŠKA, Lubor; FOLDYNOVÁ, Ivana; FUJAK, Radek; DVOŘÁK, Vratislav:
DETECTION OF PUBLIC PROCUREMENT CRIME*

An article dealing with public procurements highlights the importance and benefits of analytical work in the mentioned problems. It should mainly help investigators who are inexperienced in this kind of crime so they are able to learn potential ways of public procurement crime commission and also to be concentrated on the description of so called risk indicators from the viewpoint of contracting authority/supplier. These indicators could be for the investigators the very first signals raising their suspicion on illegal acting in awarding public procurement.

Keywords: Public Procurement, Forensic and Tactical Methods, Procurement authorities, Indicators, Corruption.

